

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÜLTÜR ÖĞRETİMİNDE TÜRKÜLERDEN YARARLANMA*

Gülbeyaz ÜNLÜER**

Atıf/©: Ünlüer, Gülbeyaz (2018). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültür Öğretiminde Türkülerden Yararlanma, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 11, Sayı 1, Haziran 2018, 581-594

Özet: Bu araştırmada Sosyal Bilgiler dersindeki kültür ve miras öğrenme alanında yer alan kültürle ilgili kazanımların türkülerden yararlanarak kazandırılmasına ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir ili Tepebaşı Merkez İlçesi Ülkü İlkokulunun bir dördüncü sınıfında yürütülmüştür. Öğretim uygulaması, 24 Ekim 2016-02 Aralık 2016 tarihleri arasında 5 hafta sürmüştür. Araştırmaya 20 öğrenci katılmıştır. Katılımcılar, kolay ulaşılabılır örneklem yoluyla belirlenmiştir. Bu amaçla, Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan kültürle ilgili kazanımlarla ilgili türküler belirlenmiştir. Derste türkülerin yer aldığı çeşitli etkinlikler hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın verileri, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış olup, betimsel çözümleme tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde türkülerin kullanılmasında türkülerini ilgi çekici bulduklarını, türkülerle dersi daha iyi öğrendiklerini, bazı türkü sözlerini anlamakta zorlandıklarını, türkülerle öğretim uygulamasından sonra daha fazla türkü dinlemek istediklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, kültür, türküler

Makale Geliş Tarihi:14.12.2017//Makale Kabul Tarihi:17.05.2018

Bu makale Turnitin programında kontrol edildi. This article was checked by Turnitin.

*Bu makale 19-22 Ağustos 2017 tarihleri arasında Gaziantep'te düzenlenen "I.Uluslararası Tarih ve Kültür Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Dr.,Ülkü İlkokulu/ESKİŞEHİR g.unluer@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-1759-6042

Making Use of Songs in Cultural Teaching in Social Studies Classes

Citation/: nler, Gülbeyaz (2018). Making Use Of Songs In Cultural Teaching In Social Studies Classes, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 11, Issue 1, June 2018, pp. 581-594

Abstract: In this study, the viewpoints of students were determined on gaining cultural acquisitions in Culture and Heritage field in Social Studies classes by making use of songs. The study was conducted at Eskiehir, Tepebaı Central Country, 4th Grade class of a lk Primary school in fall term of 2016-2017 academic year. The teaching practise, between October 24, 2016 and December 02, 2016 and lasted for 5 weeks. 20 students participated in the study. The participants were determined with the easily accessible sampling method. For this purpose, songs that were related with the acquisitions in the Culture and Heritage learning field in Social Studies classes were determined. Various activities in which songs were included were prepared and applied in classes. The data of the study were collected with semi-structured interview forms that were prepared in the context of qualitative research approach; and were analyzed by using the descriptive analysis technique. According to the study results, most of the students stated that they found the use of songs in Social Studies classes interesting, they learnt the classes better, they had difficulties in understanding some songs and they wanted to listen to more songs after the education with songs activity.

Keywords: Social studies, culture, songs.

I.GİRİ

İki yzyıldan daha fazla bir sre önce ortaya çıkmış olan kültür kavramı üzerine çok fazla tanım yapılmış olmasına rağmen kültürün açık ve seçik bir tanımını yapmak oldukça zor görünmektedir. Bir toplumun kültürü dendiği zaman, her yerde olup, bireyin doğduğu andan itibaren zaman içinde öğrendiği alışkanlıkların toplamı olan bir olgular bütünü akla gelmektedir. Banks (2008) kültürü, tamamı insan yapımı bir çevreden olan, değerler, inançlar, semboller, yorumlamalar, sosyal grupların bakış açılarını da içine alan bir yaşam biçimi olarak tanımlamaktadır (Seefeldt vd., 2010: 163). Kültürün maddi ve manevi diye ayırabileceğimiz iki yönü vardır. İnsanın ürettiği tüm nesnelere, maddi kültürü oluştururken; gelenek, görenek, din, inançlar, tutumlar, beklentiler kısaca topluma biçim veren ürünler manevi

kültürü oluşturmaktadır (Köknel, 1981:18). Doğduğumuz andan itibaren içinde bulunduğumuz toplumun kültürünü kültürlendirme ve toplumsallaşma yoluyla öğreniriz (Seefeldtvd., 2010:163). Toplumsal sürekliliğin sağlanmasında kültür aktarımının önemi göz ardı edilemez. Her toplum öncelikle kendi kültürünün, geleneğinin sürekliliğini sağlamak istediğinden, sahip olduğu giyim-kuşam tarzı, yiyecek ve içecek çeşitleri, kendilerine özgü yapı ve mimari gibi maddi kültürün yanı sıra inançları, değerleri ve töreleri gibi olguları yeni kuşaklara aktaracak tarzda bir eğitim benimser (Duruhan ve İlhan, 2004:119-125).

İlköğretim kültürel farkındalığın yaratılmasında ve kültürel miras eğitimi verilmesinde önemli bir eğitim basamağıdır (Çengelci, 2012:185-203). Bu eğitim basamağında kültürel miras aktarımının yapılabileceği derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersi. Zaten eğitim programları incelendiğinde de kültürlendirme görevinin Sosyal Bilgiler dersi ile gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir (Safran, 2008:1-19). Sosyal Bilgiler dersi, bireylere içinde yaşadığı toplumu ve o toplumun kültürel mirasını tanıtarak, bireyi toplumsal yaşama en iyi şekilde hazırlama görevini yerine getirir. Ülkemizde 2005 Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında kültür konularıyla ilgili içerik özellikle “Kültür ve Miras” öğrenme alanında verilmektedir. Öğrenciler, bu öğrenme alanında kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrar. Sosyal Bilgiler programının amaçlarından bir tanesi “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder (MEB, 2005) şeklindedir. Bu amaca paralel olarak ülkemiz, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)’nun 17 Ekim 2003 tarihinde kabul ettiği “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM)”ne 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olarak kültür aktarımına önem verdiğini göstermiştir. Bu sözleşme, bir toplumun kendi kültürel kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ve kuşaktan kuşağa aktarmak suretiyle günümüze kadar getirdiği somut olmayan kültürel miraslarını korumasına ve gelecek kuşaklara aktarmasına katkı sağlayacak yol, yöntem ve imkânları tanımlamaktadır (Oğuz, 2009:6-12). Somut olmayan kültürel miras, toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlardır (Oğuz, 2013: 233) SOKÜM, her ülkenin kendi somut olmayan kültürel mirasını geliştirmesini

ve başta eğitim ve iletişim kurumları olmak üzere, bütün kültürel aktarım ve süreçlerinde değerlendirilmesini de istemektedir (Kutlu, 2009:13-19). Deveci (2009) Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarının hemen hemen hepsinin kültürel oğelerle ilişkili olduğu ve bu amaçlara ulaşabilmek için Sosyal Bilgiler dersinde kültürel oğelerden yararlanmak gerektiğini söylemektedir. Nelson ve Nelson (1999), sözlü ve yazılı edebiyat eserlerinin okullardaki kültür aktarımının temel oğeleri olduğunu, edebiyattan yararlanarak oğrencilere yeni bilgiler ve değerler kazandırmanın özellikle tarih oğretiminde eskiden itibaren bilinen bir yöntem olduğunu belirtmektedir (Beldağ ve Aktaş, 2016:953-981). Safran (2008) da bireylerin kültürünü Sosyal Bilgiler dersi aracılığı ile geçmişle oğrendiğini, bugün yaşadığını ve yarına aktardığını belirterek Sosyal Bilgiler dersinde kültür oğretimi yapıldığını vurgulamıştır. İşte bu bağlamda türküler, kültürün aktarılmasında önemli bir kültürel oğe olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal kültürün vazgeçilmez bir parçası olan türküler, Sosyal Bilgiler dersinin çekiciliğini arttırmada, oğrenmeyi etkin kılmada, oğrenmenin kalıcılığını sağlamada ve kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmada sıkça kullanılabilir olduğu iyi bir kaynaktır (Gülüm ve Ulusoy, 2008:112-127).

Halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıtan, hece ołsyle bir veya dört mısralı, ana bölümlere çoęu defa bağlantıların getirilmesiyle söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere türkü denir (Kaya, 2005: 147). Bir başka tanıma göre ise türkü, duygu, düşünce, hayl ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcı ve söyleyici kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icracısı, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünlerdir (Yakıcı, 2007: 44). Trk, Türk sözcüğüne Arapça "i" eki eklenmesiyle ortaya çıkmış, "Türk'e özgü" anlamına gelmekte olup, ezgisi yönüyle diğer halk şiiri türlerinden ayrılmaktadır (Çangal, 2012:9-20). Türküler genellikle bir olay, arzu ve heyecan üzerine ortaya çıkar. Sözlü kültürde kuşakta kuşağa aktarım sırasında türkü sözlerinde ve ezgilerinde bazı değişmeler olabilir (Gümüř, 2016:171). Türküler, düğünlerde, genellikle kış aylarında düzenlenen yrn, sıra gecesi, ferefe, barana gibi toplantılarda, panayırılarda, festivallerde,

kadın ve erkek gezmelerinde, kahvehanelerde, hamamlarda, kısacası hayatın çok çeşitli alanlarında söylenmektedir (Yakıcı, 2007: 243). Türküler konularına göre şarkı, deyiş, deme, hava, ninni, ağıt olarak ayrılmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003:117). Türkü, kültürel belleği, kültür kodlarını taşıyan imgeler hazinesi olup, sözlü kültür ortamında icra edilirken dinleyicilerin her birinin zihninde farklı imgeler oluşturur (Gümüş, 2016:171). Hem toplumun sosyo-kültürel görünümünü veren hem de tarihsel olay ve savaşları anlatan (Vural, 2011:397-411)türküler, birey ile kültürü arasında bağ kurulmasını sağlayarak çalışma, tören ve eğlence kalıplarının devamına da imkan tanımaktadır (Ferris, 1997:90). Charles Seeger (1950)'e göre, türkünün başlıca işlevi, kültürü kuşaktan kuşağa taşımaktır (Mirzaoğlu, 2001:76-91). Özümüzü tarihimizi anlatan türkülerde Türk halkının hayat hikâyesini görmek mümkündür (Karadeniz, 2016:111-132). Türk halkının binlerce yıllık kültürel birikimini, yaşantısını, değerlerini yansıtan, bu topraklarla yoğrulmuş insanların canlı tarihi olan türkülerde kimi zaman tarih kitaplarının söz etmediği ayrıntılar da vardır (Vural, 2011:397-411). Palmer ve Burroughs (2002) öğretimde şarkıların hem oluşturdukları döneme ait bilgiler içermesi nedeniyle özellikle tarihsel konularla ilgili Sosyal Bilgiler derslerinde bir kaynak olarak kullanılabilirliğini hem de öğrencilerin hayal güçlerinin ve ilgilerinin uyarılabileceğini, Moore (2007) bu derste şarkılardan yararlanmanın akademik başarıyı da olumlu etkilediğini, White ve McCormack (2006) Sosyal Bilgiler sınıflarında şarkılardan yararlanmanın öğrenci ilgisini dolayısıyla öğrenim seviyesini yükselten güçlü bir araç olduğunu belirtmektedir (Sidekli ve Coşkun, 2014: 23-32).

Kültür öğretiminde türkülerin bir ders materyali olarak kullanılmasında belli noktalara dikkat edilmesi gerekir. Derste kullanılacak türkülerin dersin amacına uygun olup olmadığına ve öğrencilerin dersin konusuna olan ilgi ve alakalarını dağıtıp dağıtmayacağına dikkat edilmelidir (Bölücek, 2008). Öğretmen türkü ile ilgili etkinlikleri planlarken faydalanacağı türkü hakkında önceden planlama yaparak türkünün seviyeye uygunluğunu tespit etmeli, daha sonra öğrencilerin seviyesine uygun etkinlikler hazırlamalı, öğrencilere türkü dinletilmeden önce sınıf hazır hale getirilmeli, etkinlikten önce kullanılacak olan türkü hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmalı, varsa hikâyesi anlatılmalı, türkü birden fazla dinletilerek iyice anlaşılması sağlanmalı ve öğrencilerin dinlediğini rahatça anlayabilmesi için seslerin net ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir (Çangal, 2012:9-20).

Türküler elbette ki eğitim materyali olarak üretilmemiştir, ancak her türkü içinde bulunduğu dönemle ilgili bilgi içerdiğinden, bir görüş yansıtığından ve dikkatlice bir çalışmayla döneminin yeniden inşa edilmesine fırsat vereceğinden, sadece Sosyal Bilgiler dersinde değil ilkokul programındaki diğer derslerde de türkülerden yararlanmak mümkündür (Sidekli ve Coşkun, 2014:23-32). Kültür ğretiminde ve kültürün aktarılmasında hem iyi bir kültürel öğe hem de iyi bir edebi ürün olarak karşımıza çıkan türkülerin kültür aktarım aracı olarak kullanılması gerekir. Ne var ki ilkokul ders kitapları incelendiğinde kitaplardaki türkü rneği sayısının az olduğu gözlemlenmekte ve dolayısıyla eğitim programlarında trklere yeteri kadar yer ve önem verilmediği görülmektedir (Bölücek, 2008). İşte bu araştırma böyle bir gereksinimden yola çıkılarak desenlenmiştir.

A. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersinde kültürle ilgili kazanımların türkülerden yararlanarak kazandırılmasına ilişkin ğrenci görüşlerini belirlemektir.

II.YÖNTEM

A.Araştırma Modeli

Sosyal Bilgiler dersindeki kültürle ilgili kazanımların türkülerden yararlanarak kazandırılmasına ilişkin ğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik olan bu araştırma nitel bir araştırma olup, araştırma verilerinin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

B.Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını 2016–2017 ğretim yılında gz döneminde Eskişehir ili Tepebaşı merkez lk İkokulunun bir dördüncü sınıfında öğrenim gören 20 ğrenci oluşturmaktadır. Çalışmadaki araştırmacının bu okulda görev yapıyor olması nedeniyle uygulama kolaylığı sağlaması açısından kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Öğretim uygulaması, 24 Ekim 2016-02 Aralık 2016 tarihleri arasında 5 hafta srmştir. Derste türkülerin yer aldığı çeşitli etkinlikler hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın verileri, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış olup, betimsel zleme tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

C.Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan kültürle ilgili kazanımların türkülerle kazandırılmasına çalışılmıştır. Bu amaçla, sözlerinde kültürle ilgili öğelerin geçtiği türküler (TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, 2016; www.kultur.gov.tr; www.turkuler.com; www.turkudostlari.net; www.turkuyurdu.com) belirlenip dinlenilmiş, dersin kazanımıyla öğrenci seviyesine uygun olan aşağıdaki türkülerin kullanılmasına karar verilmiş olup, bu türküler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.Kültür ve miras öğrenme alanı ile ilgili belirlenen türküler

Kültür ve miras öğrenme alanı ile ilgili belirlenen türküler	Yöresi
Asker olup vatana	İğdır
Atatürk’e ağıt	Çorum
At koşturup cirit attım karada	Sivas
Aynalı körük	Yozgat
Çanakkale türküsü	Kastamonu
Hey onbeşli	Tokat
Kahveyi kavururlar	Eskişehir
Sarı saçlım mavi gözlüm	Afşin
Şahin Beyi vurdular	Gaziantep
Şen ola düğün şen ola	-

Öğretim uygulamasından sonra öğrencilerin öğretimle ilgili görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra bir öğrenci ile ön görüşme yapılmış olup, ön görüşme yapılan öğrencinin görüşme sorularına verdiği yanıtlara göre, anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenmiştir. Ön görüşme yapılan öğrenci araştırma dışında tutulmuştur. Görüşme formunun içerik geçerliği için, form alan uzmanları tarafından incelenerek form son biçimine kavuşturulmuştur. Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan kültürle ilgili kazanımların türküler kullanılarak öğretim uygulamasında öğrencilerin soru sormalarına, her öğrencinin öğretimde etkin olmasına dikkat edilmiştir. Kültür kazanımlarıyla ilgili bir türkü seçilerek, öğrencilere birkaç defa dinletildikten sonra, türkü hakkında sorular sorulmuş, öğrencilerden soruları cevaplamaları istenmiştir. Türkülerin içinde geçen kültürel öğeler ile ilgili tartışma ortamı yaratılmıştır. Türkülerle ilgili çalışma kâğıtları dağıtılmıştır. Türküler dinletilmiş ve çalışma kâğıdındaki türkü sözlerinde kültürel öğelerin geçtiği yerler boş bırakılarak öğrencilerin doldurmaları istenmiştir. Hikayesi olan türkülerin önce hikayesi okutulmuş, sonra türküsü dinletilmiş, hikayeler üzerinde öğrencilerin düşüncelerini paylaşmaları sağlanmış ve sorulan sorular cevaplandırılmıştır.

Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde öğrencilerle yapılan görüşmeler sonunda elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz için veriler temalar altında düzenlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için, görüşme kodlama anahtarı 20 öğrenci için boş olarak çoğaltılmış, araştırmacı ve alandan bir uzman, birbirlerinden bağımsız olarak görüşme döküm formlarını okuyarak, görüşme kodlama anahtarındaki her sorunun yanıtını içeren uygun seçeneği işaretlemiştir. Alandan uzman, öğrencinin yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa, kendi anladığı biçimiyle yeni bir seçenek oluşturmuştur. Uzmanın ve araştırmacının değerlendirmesi ile ilgili soruya verilen yanıt seçeneği kontrol edilerek “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması, Miles ve Huberman (1994: 64)’ın formülü ile hesaplanmış ve güvenilirlik ortalaması % 92 bulunmuştur.

III.BULGULAR

Öğrencilere birinci soru olarak “Türküler hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.Öğrencilerin türkü hakkındaki görüşleri

Türkü hakkında görüşler	f
İlgi çekiciydi	17
Bilgilendiriciydi	15
Duyguluymdu	13
İçinde kültürel nesnelere vardı	12
Dersin konularına uygundu	11
İçinde geçen kelimeler anlaşılırdı	9
Eğlendiriciydi	9
Sözleri anlamlıydı	8
Görüşler Toplamı	94

Tablo 1’de görüldüğü gibi, bu soruya öğrencilerin 17’si “ilgi çekiciydi”, 15’i “bilgilendiriciydi”, 13’ü “duyguluymdu” , 12’si “içinde kültürel nesnelere vardı”, 11’i “dersin konularına uygundu”, 9’u “içinde geçen kelimeler anlaşılırdı”, 9’u “eğlendiriciydi”, 8’i “sözleri anlamlıydı” biçiminde yanıt vermişlerdir. Bu bulguya dayanarak, öğrencilerin büyük çoğunluğunun türkülerini ilgi çekici buldukları söylenebilir.

“İlgi çekiciydi” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Ece “...*Türküler benim ilgimi çok çekti. Türkülerin içinde çok güzel şeyler var, kültürümüzü öğrenmek çok ilgimi çekti, gelinlerin ata binmesi, cirit oyunu gibi şeyler ...*(st. 1-5) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere ikinci soru olarak “Sosyal Bilgiler dersinde türkülerin kullanılmasının sana ne katkıları oldu?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Derste türkülerin kullanılmasının katkılarına ilişkin görüşler

Türkülerin kullanılmasının katkılarına ilişkin görüşler	f
Dersi daha iyi öğrendim	19
Türküleri çok sevdim	17
Türkü dinlemeye başladım	12
Milli kültürümüzün farkına vardım	12
Ders eğlenceli hale geldi	12
Derse daha çok katıldım	11
Öğrendiklerim kalıcı oldu	10
Zihnimde canlandırdım	10
Kendimi rahat hissettim	9
Türkünün sözleri beni düşündürdü	8
Görüşler Toplamı	120

Tablo 2’de görüldüğü gibi, bu soruya öğrencilerin 19’u “dersi daha iyi öğrendim”, 17’si “türküleri çok sevdim”, 12’si “türkü dinlemeye başladım”, 12’si “milli kültürümüzün farkına vardım”, 12’si “ders eğlenceli hale geldi”, 11’i “derse daha çok katıldım”, 10’u “öğrendiklerim kalıcı oldu”, 10’u “zihnimde canlandırdım”, 9’u “kendimi rahat hissettim”, 8’i “türkünün sözleri beni düşündürdü” biçiminde yanıt vermişlerdir. Bu bulguya dayanarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun türkülerle dersi daha iyi öğrendikleri söylenebilir.

“Dersi daha iyi öğrendim” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Kayra “...Sosyal Bilgilerde öğretmenimiz türkü dinletti bize...Bu türkülerin içinde çeyiz sandığı, düğünlerimiz, kahve fincanı, asker geçirme gibi şeyler vardı.Bunlar bizim kültürümüzü anlatıyor. Ben türküleri dinleyince bunları

daha iyi öğrendim... Sosyal Bilgiler dersinde başarılı oldum (st. 7-14) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere üçüncü soru olarak “Sosyal Bilgiler dersinde türkülerin kullanılmasında sorunlar yaşadın mı?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.Derste türkülerin kullanılmasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşler

Yaşanılan soruna ilişkin görüşler	f
Bazı türkü sözlerini anlayamadım	13
Sorun yaşamadım	5
Bazı türkülerdeki kelimelerin anlamlarını bilmiyordum	3
Bazı türkü etkinlikleri sıkıcıydı	1
Müziği sevmediğimden türkülerini de sevmedim	1
Görüşler Toplamı	23

Tablo 3’te görüldüğü gibi, bu soruya öğrencilerin 13’ü “bazı türkü sözlerini anlayamadım”, 6’sı “sorun yaşamadım”, 3’ü “bazı türkülerdeki kelimelerin anlamını bilmiyordum”, 1’i “bazı türkü etkinlikleri sıkıcıydı”, 1’i “müziği sevmediğimden türkülerini de sevmedim” biçiminde yanıt vermişlerdir. Bu bulguya dayanarak, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bazı türkülerin sözlerini anlamakta zorlandıkları söylenebilir.

“Bazı türkü sözlerini anlayamadım”, biçiminde yanıt veren öğrencilerden Nisa “...Sosyal Bilgilerde türkülerle ders işlerken öğretmenimizin dinlettiği türküler çok güzeldi ama türkülerin bazılarında ne söylendiğini anlayamadım.Öğretmenimiz açıklayınca ya da tekrarlayınca anlayabildim...(st. 13-19) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere dördüncü soru olarak “Sosyal Bilgiler dersinde türkülerden daha fazla nasıl yararlanabilirsin?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.ğrencilerin türkülerden daha fazla yararlanmaya ilişkin görüşleri

Türkülerden daha fazla yararlanmaya ilişkin görüşler	f
Bundan sonra daha fazla türkü dinleyeceğim	13
Türkülerin hikyelerini araştıracaağım	11
Aileme türkü dinlemelerini önereceğim	9
Başka derslerde de türkülerden yararlanabilir	5
Görüşler Toplamı	38

Tablo 4'te grldğ gibi, bu soruya öğrencilerin 13' "bundan sonra daha fazla türkü dinleyeceğim", 11'i "türkülerin hikayelerini araştıracaağım", 9'u "aileme türkü dinlemelerini önereceğim" ve 5'i "başka derslerde de türkülerden yararlanılabilir" biçiminde yanıt vermişlerdir. Bu bulguya dayanarak, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bundan sonra daha fazla türkü dinlemek istedikleri söylenebilir.

"Bundan sonra daha fazla türkü dinleyeceğim" biçiminde yanıt veren öğrencilerden Kaan "...*Sosyal Bilgilerde bazı konuları türkülerle ğrendik...Daha önce hiğ türkü dinlememiştim. Bu derste bir sürü türkü öğrendim. Bundan sonra da daha çok türkü dinlemek istiyorum.* (st. 20-25) biçiminde görüş bildirmiştir.

IV. SONUÇ, TARTIşMA VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler dersinde kültürle ilgili kazanımların türkülerden yararlanarak kazandırılmasına ilişkin ğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik olan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde türkülerin kullanılmasında türküleri ilgi çekici bulduklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu; Gülüm ve Ulusoy (2008)'ın yaptıkları çalışmada "Sosyal Bilgiler dersinde gç konusunu işlerken, kültürel bir öğe olan halk türkülerinin kullanımının deney grubundaki öğrencilerin ilgisini çektiği, derse katılımlarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır" bulgusuyla örtüşmektedir.

- Öğrencilerin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde türkülerden yararlanmakla dersi daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu Bölücek (2008)'in "Türkülerle öğretim yapılan deney grubu öğrencilerinin, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine göre akademik başarılarının daha yüksek olduğu görülmüştür" bulgusuyla ve Sidekli ve Coşkun (2014)'un "Sosyal Bilgiler dersinde türkü destekli etkinliklerle öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiş olup, deney grubundaki öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır" bulgusuyla örtüşmektedir. Yine araştırmanın bu bulgusu; Gülüm ve Ulusoy (2008)'un "Sosyal Bilgiler dersinde göç konusunu işlerken, kültürel bir öge olan halk türkülerinin kullanımının deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubuna göre sorulan sorulara daha çok doğru cevap verdikleri sonucuna ulaşılmıştır" bulgusuyla örtüşmektedir.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde türkülerin kullanılmasında bazı türkü sözlerini anlayamadıklarını dile getirmişlerdir.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu bundan sonra daha fazla türkü dinlemek istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Türküler içinde yaşanan kültürü kuşaktan kuşağa aktardığı için kültür öğretiminde mutlaka eğitim programlarında daha fazla yer almalıdır.
- Türküler Sosyal Bilgiler dersinde etkili bir şekilde kullanılabilir.
- Değerlerin kazandırılmasında türkülerden yararlanılabilir.
- Araştırmacılara yönelik, türkülerin diğer eğitim kademelerinde ve diğer derslerde kullanımına yönelik uygulamalı araştırmalar desenlenebilir.

KAYNAKÇA

- BELDAĞ, A., ve Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: nitel bir çalışma. *Journal of Education Faculty*, 18(2), ss.953-981.
- BÖLÜCEK, B. (2008). *Sosyal bilgiler öğretiminde türkülerden yararlanmanın öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÇANGAL, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 2(2), ss.9-20.
- ÇENGELCİ, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), ss.185-203.

- DEVECİ, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültür portfolyolarının incelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), ss.1-19.
- DURUHAN, K. ve İlhan, B. (2004). "Eğitim-öğretimle ilgili bazı atasözü ve deyimlerimizin öğrenme-öğretme süreci bakımından irdelenmesi". *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 164, ss.119-125.
- FERRİS, W.(1997). "Halk şarkıları ve kültür: Charles Seeger ve Alan Lomax", (Çev. F.Gülay Mirzaoğlu), *Milli Folklor*, 34, ss.87-93.
- GÜLÜM, K. ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler dersinde göç konusunun işlenişinde halk türkülerinin kullanılması (örnek bir çalışma). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 26, ss.112-127.
- GÜMÜŞ, İ. (2016). Bir türkünün bağlama dayalı göstergesel dönüşümü: mamoş örneği / A folk song's context based on the transformation of sign: mamoş example", *Turkish Studies.International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, Volume 11/21, p. 167-176.
- KARADENİZ, O. (2016). Türküler ile sosyal bilgiler öğretimi. Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri, H.Tokcan (Ed.) Pegem Akademi, Ankara, ss.111-132.
- KAYA, D. (2005). Anonim Halk Şiiri, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KÖKNEL, Ö. (1981). Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları, Cem Yayınevi, İstanbul.
- KUTLU, M. M. (2009). Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: Halk kültürü dersi". *Milli Folklor*, 21(82), ss. 13-18.
- MEB (2005). Sosyal Bilimler 4.-5. Sınıf Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MİLES, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). An Expanded Source Book Qualitative Data Analysis (Second edition). Thousand Oaks, Sage Publications, California.
- MİRZAOĞLU, F. G. (2001). Türkülerin işlevleri ve zeybek türkeleri. *Türklük/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(2), ss.76-91.
- OĞUZ, Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor*, 21 (82), ss.6-12.
- _____. (2013). Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.
- ÖZTÜRK, C. ve Otluoğlu, R. (2003). Sosyal Bilimler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- SAFRAN, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A.Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi içinde*, Pegem Akademi, Ankara, ss.1-19.
- SEEFELDT, C., Castle, S. & Falconer, R. C. (2010). Social Studies for the Pre-school-Primary Child. Merrill Publishing Company, New Jersey.
- SİDEKLİ, S. ve Coşkun, İ. (2014). Türkü: Sosyal bilgiler öğretiminde yeni bir yaklaşım. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, ss.23-32.
- TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (2016). (erişim adresi: <http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com>), (erişim tarihi: 16 Eylül 2016).
- VURAL, F. G. (2011). Türk kültürünün aynası: türküler. *FineArts*, 6 (3), ss.397-411.
- YAKICI, A. (2007). Halk Şiirinde Türkü (tanım-tasnif-inceleme metin). Akçağ Yayınları, Ankara.
- www.kultur.gov.tr, (erişim tarihi: 19 Eylül 2016).
- www.turkuler.com, (erişim tarihi: 20 Eylül 2016).
- www.turkudostlar.net, (erişim tarihi: 18 Eylül 2016).
- www.turkuyurdu.com, (erişim tarihi: 21 Eylül 2016).